

Limburg Defensie Agenda

provincie
Limburg

Ministerie van Defensie

Woord vooraf

Voor u ligt de Limburg Defensie Agenda, in de afgelopen maanden tot stand gekomen in nauwe samenwerking tussen het Ministerie van Defensie en de Provincie Limburg. In deze agenda spreekt Limburg de ambitie uit om een strategisch partnerschap met Defensie aan te gaan. De Provincie wil helpen om de veiligheidsuitdagingen waar Nederland en Europa in deze tijden voor staan, het hoofd te bieden en tracht daarmee tegelijkertijd de eigen maakindustrie, innovatiekracht, onderwijssector en arbeidsmarkt te versterken.

Deze Limburg Defensie Agenda wordt – nu en in de toekomst – (aan)gevuld met ambities, afspraken en projecten die zich concentreren binnen de thema's faciliteiten & ruimte, industrie, productie & innovatie, en transport & logistiek. De agenda is daarmee de eerste stap in een partnerschap dat zowel Nederland als onze provincie sterker en veiliger moet maken.

Maastricht, april 2025

Gedeputeerde Staten van Limburg

Een nieuwe realiteit

In 1992 werd het NAVO-hoofdkwartier en verbindingscentrum Cannerberg gesloten en ontmanteld, omdat de oorlogsdreiging na de val van de Berlijnse Muur was verdwenen. Drie decennia voorafgaand was het gangenstelsel van de mergelgroeves in Limburg de thuisbasis van een belangrijk communicatie- en coördinatiecentrum van de NAVO, onder andere voor de luchtverdediging en de militaire verdediging van de noordelijke helft van West-Duitsland. Na een halve eeuw vol dreigingen braken jaren aan van zorgeloze veiligheid en vredesdividend. Het hoofdkwartier was niet langer nodig. De kilometerslange gangen van de Cannerberg werden niet langer gebruikt door officieren en onderofficieren van de NAVO, maar opengesteld voor toeristen.

Hoe anders is de situatie in 2025. Er is oorlog en onrust aan de randen van Europa, (hybride) dreigingen tasten de stabiliteit en het functioneren van onze samenleving aan en nieuwe invloedssferen ontstaan in de mondiale geopolitiek. Technologische ontwikkelingen en digitale transformaties – bijvoorbeeld op het gebied van rekenkracht en drones – maken het veiligheidsbeeld bovendien complexer en multidimensionaal. Door de toenemende Amerikaanse focus op Azië – en met name de strategische competitie met China – en recente ontwikkelingen op mondiaal niveau, tekent zich af dat Europa en Nederland meer en meer voor zichzelf zullen moeten opkomen als het om de eigen verdediging en het afwenden van oorlogsdreiging gaat.

Het Nederlandse Kabinet heeft omvangrijke defensie-investeringen aangekondigd, en doet een dringend beroep op regionale overheden om hun rol te pakken in de vorming van een veilige en weerbare samenleving. Een oproep die direct aansluit bij twee moties die Provinciale Staten van Limburg medio 2024 hebben aangenomen, waarin het College van Gedeputeerde Staten onder andere is gevraagd om te verkennen hoe de provincie kan bijdragen aan het realiseren van de weerbaarheidsopgaven waar Nederland en Europa voor staan. Limburg wil gehoor geven aan beide oproepen en spreekt de ambitie uit om – net als tijdens de Koude Oorlog – een rol van betekenis te vervullen in het beschermen van de nationale en Europese veiligheid.

Ook in de afgelopen 23 jaar is de hechte band tussen Limburg en Defensie blijven bestaan. In Limburg zijn het Allied Joint Force Command Brunssum en het NAVO Command and Control Logistiek Centrum gevestigd, die in tegenstelling tot de 'Cannerberg' wel operationeel zijn gebleven. Daarnaast bevinden zich in de provincie onder meer ook de Luitenant-generaal Bestkazerne (bekend als voormalige vliegbasis 'De Peel'), militaire oefenterreinen en laagvlieggebieden voor helikopters, alsmede een brigade van de Koninklijke Marechaussee. Limburg is bovendien strategisch gelegen in het Rijnlandse hart van Europa, met twee belangrijke NAVO-luchthavens in België en Duitsland in de directe nabijheid (Kleine Brogel en Geilenkirchen), alsmede het in Noord-Brabant gelegen Volkel nabij Venray.

Limburg kent daarnaast een echte defensiecultuur en traditie. Weert denkt met weemoed terug aan de status van garnizoensstad. De witte kruizen op de Amerikaanse begraafplaats van Margraten en de namen op de Muur van Vermisten zijn door Limburgers geadopteerd en leven voort in de harten van de Limburgse bevolking. Met de Limburg Defensie Agenda wil de Provincie ook aan deze geschiedenis en verbondenheid recht doen.

In de afgelopen periode heeft de Provincie gezocht naar versterkte samenwerking met Defensie. Het is goed dat deze gesprekken hebben geleid tot een strategisch partnerschap, waarvan in deze agenda de eerste resultaten en contouren voor verdere samenwerking worden gedeeld.

De Provincie is in de gesprekken uitgegaan van twee onderliggende uitgangspunten. Op de eerste plaats het besef dat het versterken van veiligheid groter is dan de krijgsmacht zelf en meer vergt dan simpelweg investeren in nieuw materieel. In zijn rapport Safer Together, geschreven in opdracht van de Europese Commissie, concludeert de Finse oud-president Sauli Niinisto dat EU-lidstaten een langdurige oorlog alleen kunnen afwenden als zij hun krijgsmachten niet alleen verbreden en verdiepen, maar ook beter laten aansluiten op nationale crisisstructuren. En op de tweede plaats het multidimensionale veiligheidsbeeld dat hieruit voortvloeit. Veiligheid is een veelzijdig thema geworden. Het gaat zowel om het belang van civiel-militaire productie en innovatie als over de ruimte die nodig is om te oefenen. En reikt van de noodzaak tot meer autonomie op het gebied van strategische grondstoffen tot een vitale arbeidsmarkt en solide infrastructuur. Deze brede blik is nodig om bevolking en bedrijven weerbaar te maken, ook in de provincie Limburg.

De unieke kracht van Limburg zit in het samenkomen van veel van deze dimensies in een overzichtelijk geografisch gebied, met staande en bewezen publiek-private samenwerkingsstructuren en een strategische ligging. Het partnerschap dat Limburg met het Ministerie van Defensie wil vormgeven, kan vanuit deze brede waaier aan mogelijkheden worden opgezet. Uiteraard zoeken we maximaal naar kansen via inzet van het bedrijfsleven en kennisinstellingen en via combinaties van militaire en civiele innovatie en productie ("dual use").

Hierbij wordt gesteund op de voor Limburg geldende eigenschappen en in de provincie aanwezige voorzieningen, die op de volgende pagina's zijn weergegeven.

Provincie Limburg in kaart

Een overzicht van de huidige kracht van de regio als basis voor een veelzijdig partnerschap met Defensie.

Internationale samenwerking en faciliteiten:

In Brunssum is één van de drie Allied Joint Force Command's van de NAVO gevestigd, een militair hoofdkwartier op operationeel niveau. Daarnaast is Brunssum de basis voor de logistiek en het onderhoud voor alle digitale capaciteiten van de NAVO; het CIS Sustainment Support Centre Brunssum. Dit centrum maakt gebruik van civiele toeleveranciers uit de directe omgeving. Verder herbergt Eygelshoven een depot voor Amerikaans defensiematerieel.

Sterke industriële basis

Een breed scala aan (maak)bedrijven die al aan Defensie leveren of dat kunnen gaan doen. Het Limburgse portfolio bevat onder meer precisietechnologie, hoogwaardige optomechanica, vezelproductie, verpakkingoplossingen voor veilig transport, kabel- en draadoplossingen, metaalbewerking, engineering en projectmanagement, productie van speciale voertuigen, IT-transformatieoplossingen dronesystemen en uiteenlopende (onderhouds)onderdelen voor defensie.

Kennis & Innovatie

Vier campussen onder de overkoepelende structuur van Brightlands met innovatie als rode draad: Venlo (gezondheid en voeding), Chemelot (nieuwe/slimme materialen), Heerlen (smart services, waaronder AI) en Maastricht (health campus). Ook heeft TNO een diepe verankering in de regio.

Onderwijsinstellingen

Twee universiteiten, drie hogescholen en drie mbo-scholen. Deze instellingen werken actief samen in een provinciaal onderwijsoverleg, het enige in zijn soort in Nederland.

Waternverbinding naar Rotterdam

Waternverbinding naar Duisburg

Luitenant-generaal Best Kazerne voor het Grondgebonden Luchtverdedigingscommando nabij Vredepeel

Brigade Koninklijke Marechaussee Venlo

Spoorverbinding richting Duisburg Venlo

Militair oefenterrein Weeterheide

Spoorverbinding richting Antwerpen en Brussel Weert

BE

DU

Brigade & grensbewaking Koninklijke Marechaussee Maastricht Aachen Airport

Waternverbinding naar Antwerpen, Rotterdam en Parijs

Spoorverbinding richting Luik en Brussel Maastricht

NAVO Joint Force Command Brunssum

Militaire opslagfaciliteiten Eygelshoven

Spoorverbinding richting Aachen en Köln Heerlen

Gezondheid

Vijf ziekenhuizen (in totaal op zeven locaties), waarvan Maastricht UMC+ al onderdeel uitmaakt van de Defensie relatieziekenhuizen.

Arbeidsmarkt

Limburg is de enige provincie met staand onderwijsbeleid en een sterke brede waaier aan afstemming op provinciaal niveau op universitair, hoger en mbo-onderwijs.

Samenwerking over de grenzen

Samenwerking over de grenzen van de provincie Limburg heen. Binnen Nederland met Brabant (Eindhoven en Volkel) en internationaal met Kleine Brogel (België) en Geilenkirchen (AWACS). Kennisinstellingen in Aken, Luik en Hasselt. Provinciale samenwerking/kruisbestuuring mogelijk met nabijgelegen kennisclusters in Brabant en Gelderland.

(Militaire) infrastructuur en oefenen

De Luitenant-generaal Bestkazerne als basis van het Defensie Grondgebonden Luchtverdedigingscommando (de Peel), militair oefenterrein de Weeterheide en de Nassau-Dietzkazerne, alsmede twee brigades van de Koninklijke Marechaussee (Venlo en Maastricht Aachen Airport) met een belangrijke rol in grensbewaking en Maastricht Aachen Airport.

Logistiek

Limburg is een multimodaal logistiek knooppunt met uitstekende verbindingen over weg, buis, spoor en water, plus Maastricht Aachen Airport. Qua spoor is Venlo de verbinding met het Duitse achterland (haven van Duisburg). Bovendien is Limburg via de waterrotonde langs twee routes verbonden met Rotterdam: traditioneel via Waal en Maas en via de binnenhaven van Luik, het Albertkanaal en Antwerpen. Het nieuwe kanaal dat in Noord-Frankrijk wordt gegraven – en dat de Seine met de Schelde gaat verbinden – zal Limburg ook rechtstreeks met Parijs verbinden.

Projectaanbod

Limburg wil de hiervoor beschreven veelzijdigheid – met een focus op de regionale maakindustrie, arbeidsmarkt, innovatiekracht en onderwijssector – activeren om bij te dragen aan het versterken van de veiligheid van Nederland en Europa en in te spelen op de behoeften van het Ministerie van Defensie. Het partnerschap tussen Defensie en Limburg wordt – nu en in de toekomst – (aan)gevuld met ambities, afspraken en projecten die zich concentreren binnen de thema's faciliteiten & ruimte, industrie, productie & innovatie, en transport & logistiek. Binnen deze thema's worden drie soorten projecten onderscheiden die qua status en eigenaarschap van elkaar verschillen. Met een kleur is aangegeven tot welke categorie een ambitie, afspraak of project behoort:

- **Een gezamenlijke afspraak tussen Defensie en Limburg.**
- **Defensie en Limburg hebben gedeelde ambities, maar er zijn nog geen concrete afspraken gemaakt.**
- **Een ambitie van Limburg die wel al met Defensie is gedeeld, maar nog niet als gedeelde ambitie wordt aangemerkt. Op dit punt vindt een verdere verdieping plaats.**

Themagebied 1: Faciliteiten en ruimte

- **Gezamenlijke afspraak:** ondersteuning bij modernisering en revitalisering van de faciliteiten van het NAVO-hoofdkwartier Allied Joint Force Command in Brunssum.
- **Gezamenlijke afspraak:** bestendigen en versterken van de bestaande Defensielocaties in Limburg, onder meer op het gebied van bereikbaarheid (waaronder openbaar vervoer), vergunningverlening, energiezekerheid en het scheppen van een aantrekkelijk huisvestingsklimaat.
- **Ambitie ter verkenning:** intensiveren van de samenwerking met de KMAR met een focus op AI en cyberveiligheid met daarbij specifieke aandacht voor de campus Heerlen en het Nationaal Ecosysteem AI.
- **Ambitie ter verkenning:** uitdiepen van de kansen op Maastricht Aachen Airport voor de Nederlandse Krijgsmacht; met name gericht op transport, onderhoud en opleiding.

Samenwerking rondom De Peel

Naast vraagstukken van overkoepelende aard ziet het partnerschap tussen Defensie en Limburg ook toe op operationele vraagstukken waar de Provincie de samenwerking met kazernes zoekt voor lokale kwesties en Defensie kan faciliteren. In veel gevallen kan en gaat dit via de gemeente lopen. Voor bepaalde situaties faciliteert de Provincie dit proces in nauwe afstemming met gemeenten.

Eén van die kazernes is de Luitenant-generaal Bestkazerne – de voormalige vliegbasis 'De Peel' en thans de thuisbasis van het Defensie Grondgebonden Luchtverdedigingscommando (DGLC).

Het DGLC – dé eenheid die de krijgsmacht en belangrijke objecten in Nederland beschermt tegen dreigingen uit de lucht, zoals drones, vliegtuigen, raketten en kruisvluchtwapens – maakt de komende jaren een sterke groei door. Dat noopt tot het oplossen van een aantal praktische vraagstukken, waarbij de Provincie Limburg wil ondersteunen.

1. Ontsluiting per openbaar vervoer

Om een aantrekkelijk werkgever te zijn opteert de kazerne voor beter OV van station naar de kazerne en andersom.

2. Energiezekerheid

Op dit moment zijn er geen problemen met de energieaansluiting, maar gelet op de beoogde groei van activiteiten vergt de stroomaansluiting op korte termijn wel uitbreiding. De Provincie zal hierbij – waar het kan – ondersteunen.

3. Personele groei van de Kazerne

De kazerne wil ongeveer duizend nieuwe arbeidskrachten aantrekken, maar dat is lastig in de huidige arbeidsmarkt. De grootste uitdaging betreft met name specialistisch technisch personeel. De Provincie wil Defensie helpen om zich in de regio als een aantrekkelijke werkgever te profileren.

4. Huisvesting van werknemers

Een aantrekkelijk werkgever is gebaat bij voldoende huisvesting in de nabijheid. Door vraag en aanbod op de regionale woningmarkt op elkaar af te stemmen, vergroten Defensie en lokale medeoverheden de aantrekkingskracht van de Luitenant-generaal Bestkazerne als werkgever en Noord-Limburg als 'thuisbasis'.

Themagebied 2: Industrie, productie en innovatie

Gezamenlijke afspraak: De Provincie Limburg zal de regionale maakindustrie faciliteren in het uitbreiden en verbreden van de bestaande productiecapaciteit ten behoeve van de productie van defensiematerieel. Ook zal de Provincie helpen om procedures voor het verkrijgen van vergunningen zo snel mogelijk te doorlopen. Daarbij zet Limburg bij voorkeur in op initiatieven die voortkomen uit of gericht zijn op dual use (militair en civiel) en toepassingen die enerzijds gericht zijn op het realiseren van een gezonde business case en anderzijds positieve maatschappelijke spin-off effecten tot gevolg hebben. Als zich kansen voordoen die het regionaal verdienvermogen versterken en de regionale werkgelegenheid vergroten, dan is de Provincie bereid om deze plannen financieel en waar nodig met beleidsinstrumentarium te ondersteunen.

Bijzondere aandacht krijgt het voornemen van Defensie en de VDL Groep om in Born een intensieve samenwerking aan te gaan die, om in de woorden van Minister Brekelmans te spreken, het vlaggenschip van de vernieuwde samenwerking tussen Defensie en het Nederlandse bedrijfsleven gaat vormen. Limburg zal zich maximaal inspannen om deze nieuwe invulling van de VDL Nedcar site mogelijk te maken. Op de eerste plaats om daarmee concreet vorm en inhoud te geven aan het benutten van de Limburgse productiecapaciteit. En op de tweede plaats om via deze route de maakindustrie in Limburg te versterken.

Gezamenlijke afspraak: Inzet van de Brightlands Campussen ter ondersteuning van innovatie en doorontwikkeling op defensiegebied. De Provincie ziet dat de jarenlange inzet op dit innovatieve raamwerk een goede en solide basis heeft gelegd om ook met Defensie nieuwe samenwerkingsrichtingen te kunnen vinden. De recent ondertekende Intentieverklaring Brightlands Innovatiehub voor Defensie (met name gericht op Slimme Materialen) vormt niet alleen een belangrijk fundament onder deze plannen, maar toont tevens de ambitie en slagkracht van Limburg om snel uitvoering te kunnen geven aan deze agenda. Tegen deze achtergrond is op de Brightlands Chemelot Campus in Sittard-Geleen een MINDbase (Military Innovation By Doing) geopend, die eveneens fungeert als landelijk coördinatiecentrum op het gebied van slimme materialen. Vanuit deze basis gaan het Ministerie van Defensie, het Ministerie van Economische Zaken, de Provincie, regionale investeringsmaatschappij LIOF en Brightlands intensief samenwerken op het vlak van innovatie.

Gedeelde ambitie: De Provincie wil een faciliterende rol spelen in het opzetten van een Nationaal Drone Ecosysteem, inclusief (lokale) R&D en het benutten van de sterke maakindustrie in Limburg, oefenmogelijkheden en productie. Lokaal ondernemerschap wordt betrokken om dit nationale ecosysteem verder op te bouwen.

Gedeelde ambitie: De Limburgse Kennisinstellingen zijn in staat om samen met de Brightland Campussen als collectief niet alleen een ideale omgeving, maar ook een geïntegreerd en bewezen aanbod op diverse niveaus te bieden waarmee snel tegemoet kan worden gekomen aan de veelzijdige behoefte van Defensie op het gebied van scholing, bijscholing en (praktisch) onderzoek, bijvoorbeeld in relatie tot AI en cyber. Zij kunnen hierbij voortbouwen op de kennis en ervaring die in de voorbije jaren is opgedaan met het gezamenlijk opzetten van programma's en instituten die het wetenschappelijk en beroepsonderwijs verbinden en waarmee ook nieuwe segmenten van de arbeidsmarkt worden aangesproken. Deze op zich al brede waaier aan onderwijsinstellingen wordt nog eens versterkt door de goede banden met toonaangevende instituten in het nabije buitenland, waaronder RWTH Aachen University. Mede dankzij de Brightlands campussen zijn de Limburgse kennisinstellingen vertrouwd met een context die gericht is op onderlinge samenwerking en met een rijk instrumentarium snel en gepast kan reageren op vragen uit de (directe) omgeving, of het nu de industrie of het Ministerie van Defensie betreft. In de komende periode gaan Defensie, de Provincie Limburg en de Kennisinstellingen hierover dieper in gesprek.

Gedeelde ambitie: Bredere uitrol van het succesvolle Limburgse CHILL-concept (labs waar studenten en ondernemers werken aan duurzame groei) door te zoeken naar de koppeling met de behoeftes van Defensie, daarbij aanhakend aan de MINDbase die sinds kort structureel op de Brightlands Chemelot Campus in Sittard-Geleen is gevestigd. Defensie en Limburg willen dit succesvolle Limburgse concept verder gaan verkennen.

Ambitie ter verkenning: Limburg wil een actieve rol spelen in de realisatie van de Defensiestrategie voor Industrie en Innovatie (2025-2029) van het Ministerie van Defensie en het Ministerie van Economische Zaken.

Ambitie ter verkenning: Het kabinet wil de strategische autonomie van Nederland en Europa op het gebied van kritieke grondstoffen en strategische materialen (en ook de daarvan afgeleide halffabricaten en componenten) versterken. Het zet hierop in via de Nationale Grondstoffenstrategie, maar kijkt ook verder naar het gericht verminderen van risicovolle afhankelijkheden rond grondstoffen voor high-tech en defensieproductie. Met de Brightlands Chemelot Campus binnen de provinciegrenzen en de centrale ligging in de ARRRR-corridor (Antwerp, Rotterdam, Ruhr, Rhine Area; een van de grootste chemische clusters van de wereld) wil de Provincie Limburg nader verkennen welke rol de eigen industrie en campussen verder kunnen spelen. De Intentieverklaring Brightlands Innovatiehub voor Defensie (Slimme Materialen) biedt daartoe een eerste basis. Deze verkenning richt zich op ondersteuning van de campussen en het zichtbaar maken van kansen rond hergebruik/circulariteit, onderzoek naar substituten (inclusief energetische materialen) raffinage en bewerking, opslag en efficiënter gebruik.

Themagebied 3: Transport en logistiek

- **Ambitie ter verkenning:** Limburg is een cruciale draaischijf op het gebied van militaire logistiek, transport en mobiliteit, zowel voor Europa zelf als binnen de NAVO. Het verbindt belangrijke Noordzee-havens via water, weg en spoor met het Ruhrgebied en het verdere Europese achterland. Limburg heeft bovendien een militair-operationeel hoofdkwartier van de NAVO binnen de grenzen. De Europese Rekenkamer vindt dat de EU snel stappen moet zetten om de militaire logistieke en mobiliteit te verbeteren, en ook in het Niinisto-rapport wordt militair transport genoemd als een belangrijk onderdeel van een EU Preparedness Union. De Provincie Limburg ambieert daarom een voortrekkende rol in de dialoog over, en het versterken van de militaire logistiek en mobiliteit binnen Nederland en Europa.

Slotwoord

Deze agenda is het werk van partners. Het Ministerie van Defensie en de Provincie Limburg zullen continu blijven werken aan het versterken en waar mogelijk uitbreiden van hun samenwerking. Als zich mogelijkheden voordoen, dan kunnen deze worden verkend en, indien passend, aan de agenda worden toegevoegd. Er is een bestuurlijke overlegstructuur in het leven geroepen met als doel periodiek overleg te voeren en inspanningen te leveren om uitvoering te geven aan deze dynamische Limburg Defensie Agenda.

De gangen van de Cannerberg zijn en blijven het domein van gidsen, toeristen en historici. Maar de Provincie Limburg is gereed om ook in dit nieuwe uitdagende tijdsgewricht haar verantwoordelijkheid te nemen om een substantiële bijdrage te leveren aan het verdedigen van Nederland, Europa en onze bondgenootschappen en het verder versterken van onze samenleving.

Dit is een uitgave van de Provincie Limburg in samenwerking met het Ministerie van Defensie.

April 2025 | 2503 1816

Provincie Limburg
Limburglaan 10, 6229 GA Maastricht
Postbus 5700, 6202 MA Maastricht
+31 (0)43 389 99 99, postbus@prvlimburg.nl

www.limburg.nl

